

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 161/06-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť J. B., bytom R., zastúpeného advokátkou JUDr. M. P., Ž., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1433/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1433/98 porušil základné právo J. B., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1433/98 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. J. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 682 Sk (slovom: osem tisíc šesťstoosemdesiat dva slovenských korún), ktorú je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. M. P., Ž., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 4. mája 2006 č. k. I. ÚS 161-9 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. B., bytom R. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. M. P., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 38 ods. 2 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1433/98.

2. Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sa sťažovateľ *„Návrhom zo dňa 10. 07. 1998 podaným na Okresný súd (...) domáhal určenia, že odporcovia (...), nie sú oprávnenými držiteľmi nehnuteľností (...).*

Súd vytýčil pojednávanie na 10. 6. 1999, ktoré následne odročil na 30. 6. 1999. Napriek tomu, že som žiadal o vytýčenie termínu pojednávania, ďalšie pojednávanie vo veci sa konalo až 14. 2. 2005. Toto bolo následne odročené na 31. 8. 2005.

Od uvedeného dátumu súd vo veci nekonal, a to i napriek tomu, že dňa 6. 3. 2006 som podal do rúk predsedu Okresného súdu v Žiline sťažnosť na prieťahy v konaní, ktorou som zároveň žiadal o vytýčenie termínu, na ktorú mi predseda súdu v zákonnej 30-dňovej lehote neodpovedal. (...)“.

Predmetné súdne konanie nebolo doteraz skončené. Postup okresného súdu považuje sťažovateľ za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny.

3. Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1433/98, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk a náhradu trov konania.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho podpredsedom, vyjadrením č. 1 SprS 216/06 z 27. júna 2006 a sťažovateľ prostredníctvom stanoviska svojej právnej zástupkyne k uvedenému vyjadreniu okresného súdu doručeným ústavnému súdu 12. júla 2006.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. v čl. 38 ods. 2 listiny), ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 1433/98.

Sťažovateľ podal 29. mája 1998 okresnému súdu proti odporcom V. N. a M. N. návrh (doplnený podaním z 13. júla 1998) „o určenie, že odporcovia nie sú oprávnení držiteľia nehnuteľnosti“.

Okresný súd 12. októbra 1998 vyzval odporcov na vyjadrenie sa k návrhu (vyjadrenie bolo okresnému súdu doručené 9. novembra 1998).

Okresný súd si 9. apríla 1999 vyžiadal dedičské spisy a notársky spis týkajúci sa predmetnej veci.

Okresný súd 25. mája 1999 stanovil termín pojednávania na 10. jún 1999 (predvolaní účastníci konania a ich právni zástupcovia).

Sťažovateľ podaním z 9. júna 1999 rozšíril svoj návrh o určenie, že je podielovým spoluvlastníkom spornej nehnuteľnosti.

Na pojednávaní konanom 10. júna 1999 (neprítomná odporkyňa v 2. rade) bola po vypočutí účastníkov konania pripustená zmena návrhu na alternatívny návrh (1. odporcovia nespĺňajú podmienky na vydanie osvedčenia o oprávnenej držbe; 2. sťažovateľ je podielovým spoluvlastníkom predmetu sporu v 1/3). Pojednávanie bolo odročené na 30. jún 1999.

Pojednávanie konané 30. júna 1999 bolo z dôvodu ospravedlnenej neúčasti sťažovateľa a jeho právnej zástupkyne odročené na neurčito.

Vec bola 1. septembra 1999 pridelená sudcovi JUDr. J. R.

Sťažovateľ 6. marca 2000 žiadal určenie termínu pojednávania.

Vec bola 1. júna 2000 pridelená sudkyni JUDr. J. Č.

Okresný súd 19. novembra 2002 vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby oznámila v lehote 10 dní „čoho sa podaným návrhom domáhate a ako žiadate vo veci rozhodnúť ...“ (na poslednom pojednávaní nebol určený presný petit návrhu).

Sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 5. decembra 2002 vzal 1. časť návrhu (nesplňanie podmienok odporcami) späť.

Okresný súd uznesením z 1. apríla 2003 pripustil zmenu návrhu tak, že petit má znieť na určenie podielového spoluvlastníctva sťažovateľa v 1/3. V ostatnej časti konanie zastavil. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 3. mája 2003.

Vec bola 1. júna 2003 pridelená sudcovi Mgr. M. Š.

Okresný súd 20. novembra 2004 stanovil termín pojednávania na 14. február 2005.

Pojednávanie konané 14. februára 2005 (za prítomnosti účastníkov konania a ich právnych zástupcov) bolo po výsluchu účastníkov odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania.

Sťažovateľ 14. marca 2005 predložil okresnému súdu aktuálnu identifikáciu parciel a upravený petit návrhu.

Okresný súd 11. mája 2005 stanovil termín pojednávania na 31. august 2005.

Toto pojednávanie bolo z dôvodu neprítomnosti odporcov a ich právneho zástupcu odročené na neurčito s tým, že sťažovateľ podá v lehote 30 dní vo veci stanovisko.

Sťažovateľ 2. septembra 2005 predložil okresnému súdu návrh na zámenu účastníkov konania (nadväzujúc na výsledky dedičského konania) a upravil žalobný petit.

Okresný súd 5. októbra 2005 vyzval odporcov, aby oznámili, či súhlasia, s tým, aby na ich miesto vstúpil do konania iný účastník.

Vec bola 6. marca 2006 pridelená sudkyňi JUDr. E. Š.

Okresný súd 23. marca 2006 vyzval právneho zástupcu odporcov, aby v lehote 10 dní oznámil, či jeho klienti súhlasia so zámenou účastníkov konania na strane odporcu. Výzvu okresný súd urgoval 25. mája 2006 pod hrozbou poriadkovej pokuty.

Súdny spis sp. zn. 9 C 1433/98 bol predložený 3. júla 2006 ústavnému súdu k nahliadnutiu.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa čl. 38 ods. 2 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných priet'ahov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti z 27. júna 2006 uviedol: „(...) *Predkladáme spis a prehľad úkonov. Z neho je zrejmý objektívny stav konania. (...)*

Na obranu uvádzame spoluzavinenie účastníkov na oboch stranách:

- nejasné, neúplne podania, ktoré bolo treba dopĺňať na výzvy súdov a aj urgovať a to prakticky od podania návrhu až po posledný úkon súdu.

Počas stáže sudcu na KS v Žiline (Dr. Š. od 11/05) zabezpečuje vyšší súdny úradník aspoň nevyhnutné úkony. Spisy boli pridelené zastupujúcim sudcom. (...)“

Právna zástupkyňa sťažovateľa k predmetnému vyjadreniu okresného súdu uviedla: „(...) *oznamujeme, že z pripojeného prehľadu úkonov jednoznačne vyplýva, že návrh bol podaný ešte v roku 1998 a od tej doby k dnešnému dňu t. j. za obdobie 8 rokov okresný súd vo veci nerozhodol.*

Sme toho názoru, že v danej veci skutočne došlo k priet'ahom v konaní a nešlo o žiadne osobitné okolnosti prípadu.“

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci štátnym orgánom sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Keďže obsah základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručený v čl. 38 ods. 2 listiny (uvedenej ústavným zákonom Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky č. 23/1991 Zb.) je totožný so základným právom zaručeným v čl. 48 ods. 2 ústavy, porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy znamená súčasne aj porušenie tohto základného práva zaručeného v čl. 38 ods. 2 listiny.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 1433/98 došlo k porušeniu jeho základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že posudzované konanie od prijatia veci okresným súdom (29. mája 1998) trvá dosiaľ bez meritórneho rozhodnutia súdom prvého stupňa už vyše osem rokov.

3. 1 Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že zložitosť veci (právna, prípadne faktická) nie je vzhľadom na doterajší priebeh konania a postup okresného súdu v ňom okolnosťou, ktorá by zásadne ovplyvnila doterajšiu dĺžku konania.

3. 2 Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria (správania sťažovateľa v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Sťažovateľove procesné aktivity (viacnásobné úpravy návrhu a jeho petitu) zásadne neovplyvnili priet'ah konania a najmä dĺžku jeho doterajšieho trvania.

3. 3 Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol:

- od 9. novembra 1998 (doručenie vyjadrenia odporcov) do 9. apríla 1999 (vyžiadanie dedičského spisu), t. j. v trvaní piatich mesiacov,
- od 30. júna 1999 (pojednávanie) do 19. novembra 2002 (výzva advokátke), t. j. v trvaní vyše troch rokov a štyroch mesiacov,
- od 1. apríla 2003 (spät'vzatie časti návrhu) do 20. novembra 2004 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní vyše jedného roka a siedmich mesiacov,
- od 5. októbra 2005 (výzva odporcom) do 23. marca 2006 (opätovná výzva), t. j. v trvaní vyše piatich mesiacov,

spolu vyše päť a pol roka bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda v uvedenej dobe neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas súdneho konania nachádza. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priet'ahom, ktoré

neboli spôsobené zložitou veci ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto prieťahy, nemožno akceptovať. Personálne problémy okresného súdu nemôžu byť na ťarchu účastníka konania a nemajú povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v označenom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk z dôvodu, že mu okresný súd *„doteraz, v priebehu 8 rokov, (...) nezabezpečil a neposkytol ústavou garantované právo na súdnu a inú právnu ochranu a ani neodstránil stav právnej neistoty“*.

Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa, ústavný súd s prihliadnutím na všetky okolnosti

prípade (najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu) uznal za odôvodnené priznať mu finančné zadost'učinenie v ním požadovanej sume 50 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia. Vo veci boli vykonané tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 21. apríla 2006 a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 12. júla 2006. Odmena za jeden úkon právnych služieb je (v zmysle ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ak predmet sporu nie je ocenený peniazmi. 1/6 z výpočtového základu 16 381 Sk) 2 730 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 164 Sk sumu 2 894 Sk. Odmena za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu (za tri úkony právnych služieb) 8 682 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. augusta 2006